
การศึกษา และพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน)
สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
THE EDUCATION AND DEVELOPMENT OF TEACHERS COMPETENCY
AT TESSABAN 2 (WATTUNGSUAN) SCHOOL KAMPHAENGPHET
MUNICIPALITY KAMPHAENGPHET PROVINCE.

บงกช เกิดเทพ*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2547 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 699 คน และปีการศึกษา 2548 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 703 คน การสุ่มเลือกกลุ่มดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 13 คน โดยมีแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของครู แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้และประสบการณ์ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2547 ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตน อยู่ในระดับ มาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านความรู้และประสบการณ์ วิชาชีพ อยู่ในระดับ น้อย 2) การพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2548 ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตน และด้านการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

* ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

ABSTRACT

The purpose of this research were to study and development of teacher's competency at Tessaban 2 (Wattungsuan) school, Kamphaengphet municipality, Kamphaengphet province in the academic year 2004 -2005. The population of the study in the year 2004 were 699 persons select to the teachers 53 persons, the committee base-school council 7 persons, the samples select to the student's parents of Tassaban 2 (Wattungsuan) school 639 persons from to Krejcie and Morgan. The population of to study in the year 2005 were 703 persons select to the teachers 53 persons, the committee base – school council 7 persons, the samples select to the student's parents of Tassaban 2 (Wattungsuan) school 643 persons from to Krejcie and Morgan, focus group discussion by the commentators 13 persons.

The instruments used to collect data was the ability of teachers competency questionnaire which can be divided into three parts: (1) knowledge and professional experience, (2) standard setting procedure, (3) individual behavior. The questionnaire can be scaled into 5 levels; the mostly, the most, medium, less, the least. The data were analyzed by to frequency distribution percent mean and standard deviation.

The results of this research were as follow: 1. The teacher competency at Tessaban 2 (Wattungsuan) school, Kamphaengphet municipality, Kamphaengphet province was medium level when consider in factor found that individual behavior was the most level and the standard setting procedure was medium level and knowledge and professional experience was the less level. 2. The teachers competency at Tessaban 2 (Wattungsuan) school, Kamphaengphet municipality, Kamphaengphet province in 2005 semester was mostly in every parts especially in part of knowledge and experience and follow by individual behavior and standard setting procedure was the last.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน ให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อให้มีความสามารถที่จะพัฒนาประเทศ ในทุก ๆ ด้าน ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกประเทศ เพราะการศึกษาช่วยทำให้คนมีคุณภาพ และมี ประสิทธิภาพ (เยาเวศ เกตุแก้ว, 2543: 1) ซึ่งรัฐเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงมีการปฏิรูป การศึกษาโดยกำหนดเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ที่ 2) พ.ศ 2545 โดยมีความมุ่งหมายและหลักการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการระดม สรรพกำลังจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้องมาร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ใน การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการศึกษาที่พึงประสงค์ในสังคม ปัจจุบัน จะต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนให้สมดุล ทั้งด้านร่างกายสติปัญญา จิตใจ และสังคม ทั้งในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม ซึ่งต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541. หน้า 2) สถานศึกษาเป็นสถาบันหลักของสังคมที่มุ่งพัฒนาคนให้ได้รับการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และ บรรลุตามความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษา ให้ได้มาตรฐานและมีผลผลิต คือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสมรรถนะของ ผู้บริหารและครู โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ของการพัฒนาทางการศึกษา หากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีสมรรถนะและมีภาวะผู้นำที่มีความพร้อม ทุก ๆ ด้าน ย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีการจัดการศึกษาได้มีมาตรฐานและมีผู้เรียนที่เป็นทรัพยากร มนุษย์ที่มีคุณภาพต่อไป

การบริหารงานของผู้บริหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การปฏิบัติงานและ สมรรถนะของครูผู้สอนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของ โรงเรียน การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารต้องเน้นการสร้างบรรยากาศในโรงเรียน ให้เป็นบรรยากาศทางวิชาการ ด้วยการให้เวลาและความสำคัญทางวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะ จะเป็นสาเหตุให้ครูมีคุณภาพ และมีสมรรถนะที่จะจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายอนาคตของนำไปสู่ ความสำเร็จของโรงเรียน (จันทร์านิ สงวนนาม, 2533: 183) และความเป็นผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนส่งผลทางตรง และทางอ้อม ต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้

ให้กับผู้เรียน (บัญชา แสงทวิ. 2539: 183) โรงเรียนจะสามารถผลิตผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเจตคติทางบวกได้ขึ้นอยู่กับ ความสามารถของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ

สมรรถนะของครูนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของอาชีพครู ในการประกอบอาชีพครูนั้น ครูจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ หรือมีสมรรถนะที่ดี จึงจะทำให้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มานิดา อินทรีย์มีทรัพย์. 2541: 7) ดังนั้น ครูจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู และด้านทักษะการปฏิบัติงาน โดยให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

จากการบริหารงานโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ของผู้วิจัย พบว่า ครูที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 ควรจะมีสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน เช่น ความรู้เกี่ยวกับภาษาและเทคโนโลยี การพัฒนาหลักสูตร การจัดการความรู้ จิตวิทยา การวัดและประเมินผลการบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู ครูที่มีสมรรถนะที่ดี ควรมีประสบการณ์ของความเป็นครู กล่าวคือ มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติด้านการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ครูควรมีทักษะการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับปฏิบัติการกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ ตัดสินใจปฏิบัติการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ พัฒนาแผนการสอนให้เกิดผลจริง ๆ พัฒนาสื่อการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาและสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

นอกจากนั้น ทางโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ยังได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งทางโรงเรียนฯ ได้รับข้อเสนอแนะพอสรุปได้ดังนี้ ทางด้านการพัฒนา ทางด้านวิชาการ ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับปัญหาทางด้านการเรียนการสอน ควรพัฒนาการวิจัยเพื่อการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการพัฒนา

ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพของผู้เรียน

จากข้อเสนอแนะที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเหตุผลที่สนับสนุนที่จะต้องมีการพัฒนาการบริหารงานด้านบุคลากร และมีการศึกษาสมรรถนะของครูและพัฒนาสมรรถนะของครูอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษา และพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้อมาใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาสมรรถนะของครู อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารทางด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสมรรถนะของครู ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งหมด จำนวน 699 คน ประกอบด้วย

1.1 คณะครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) จำนวน 53 คน

1.2 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

1.3 ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) จำนวน 639 คน ปีการศึกษา 2547 จำนวน 639 คน ซึ่งได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,120 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบประเมินซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการค้นคว้า ตำรา เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของครูในโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร สอบถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบประเมินเกี่ยวกับสมรรถนะของครูในโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อคำถามต่าง ๆ มาจากสำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้จัดทำเป็นมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นมาตรฐานวิชาชีพครู โดยได้แบ่งเป็นมาตรฐาน 3 ด้าน ดังนี้

- แบบประเมินเกี่ยวกับสมรรถนะของครู มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ สอบถามเกี่ยวกับระดับของสมรรถนะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีข้อคำถามทั้งสิ้น 35 ข้อ

- แบบประเมินเกี่ยวกับสมรรถนะของครู มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน สอบถามเกี่ยวกับระดับของสมรรถนะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีข้อคำถามทั้งสิ้น 35 ข้อ

- แบบประเมินเกี่ยวกับสมรรถนะของครู มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน สอบถามเกี่ยวกับระดับของสมรรถนะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีข้อคำถามทั้งสิ้น 19 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการขอความอนุเคราะห์

คณะครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 160 คน ให้ข้อมูลโดย
ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 160 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ค่าสถิติ โดยมีรายละเอียด
ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณเป็นร้อยละ
แบบประเมินตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน)

สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1) การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน)

สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1.1) การเตรียมการสนทนากลุ่ม

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ประกอบด้วย คณะผู้บริหารเทศบาลเมือง
กำแพงเพชร จำนวน 3 คน ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมือง
กำแพงเพชร จำนวน 3 คน และกรรมการขั้นพื้นฐานสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน)
เทศบาลเมืองกำแพงเพชร จำนวน 7 คน

คำถามที่ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้สร้างคำถามตามประเด็นหัวข้อ
เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ในการหาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน)
สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยพิจารณาจากการศึกษาสมรรถนะของครู
โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ในข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 5 ลำดับแรก จากน้อยไปหามาก ของแต่ละด้าน ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้
และประสบการณ์ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน

ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (moderator)
ด้วยตนเอง

สถานที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ โรงเรียน
เทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

ระยะเวลาดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาเป็น
วันที่ 29 ธันวาคม 2547 เวลา 09.00 – 12.00 น.

1.2) การดำเนินการสนทนากลุ่ม

1.2.1) ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มแนะนำตนเอง และทีมงาน ชี้แจงจุดประสงค์ของการวิจัย การจัดบันทึก และการบันทึกเทปการสนทนา

1.2.2) ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ถามนำในเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยกำหนดประเด็นหัวข้อคำถาม 3 ด้าน ได้แก่ แนวทางการพัฒนาด้านความรู้ และประสบการณ์ แนวทางการพัฒนาด้านการปฏิบัติงาน และแนวทางการพัฒนาด้านการปฏิบัติตน

1.3) การสรุปผลการสนทนากลุ่ม

1.3.1) นำข้อมูลที่จัดบันทึก และจากการบันทึกเทป ของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ถอดออกมาเป็นบทสนทนา

1.3.2) จัดระเบียบข้อมูล นำเสนอข้อมูลในรูปตาราง ตามประเด็นหัวข้อแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1.3.3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความหมายจากข้อมูล และเรียงลำดับตามความสำคัญของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

2) การพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

2.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2548 จำนวน 703 คน

2.2) การดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู

ผู้วิจัยได้นำผลของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูจากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ มาดำเนินการในปีการศึกษา 2548 ซึ่งได้เสนอแนะโครงการ กิจกรรม ดังนี้

การพัฒนาความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ

- โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำวิจัยในชั้นเรียน

- โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่น

- โครงการส่งเสริมความก้าวหน้าของครู
- โครงการเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษา
- การพัฒนาด้านการปฏิบัติงาน
- โครงการทำวิจัยในชั้นเรียน
- โครงการนิเทศภายใน
- โครงการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- โครงการจัดทำสื่อ CAI และ Front Page 2002
- โครงการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพการศึกษา
- การพัฒนาด้านการปฏิบัติงาน
- ส่งเสริม สนับสนุนครูให้เข้าร่วมกิจกรรมวันครู
- โครงการร่วมงานประเพณีท้องถิ่น และวันสำคัญทางศาสนา
- โครงการตรวจสอบภาพประจำปี
- โครงการสอนซ่อมเสริมหลังเลิกเรียน

2.3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบประเมินชุดเดียวกับการศึกษาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2547

2.4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการขอความอนุเคราะห์คณะกรรมการประเมินสมรรถนะครู จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมิน

2.5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ค่าสถิติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.5.1) แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณเป็นร้อยละ

2.5.2) แบบประเมินตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2547 ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตน อยู่ในระดับ มาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ อยู่ในระดับ น้อย

2. การพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน)

2.1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จากการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ผู้เชี่ยวชาญได้ให้แนวทางการพัฒนา และเสนอแนะโครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ

- 1) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่น

3) โครงการส่งเสริมความก้าวหน้าของครู

4) โครงการเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษา

ด้านการปฏิบัติงาน

- 1) โครงการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2) โครงการนิเทศภายใน
- 3) โครงการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) โครงการจัดทำสื่อ CAI และ Front Page 2002
- 5) โครงการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพการศึกษา

ด้านการปฏิบัติตน

- 1) ส่งเสริม สนับสนุนครูให้เข้าร่วมกิจกรรมวันครู
- 2) โครงการร่วมงานประเพณีท้องถิ่น และวันสำคัญทางศาสนา
- 3) โครงการตรวจสอบสุขภาพประจำปี
- 4) โครงการสอนซ่อมเสริมหลังเลิกเรียน

2.2 ผลการพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2548 ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตน และด้านการปฏิบัติงานตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2547 ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตน อยู่ในระดับ มาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ อยู่ในระดับ น้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับ น้อย ด้านการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านการปฏิบัติตน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบ และรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบกับสำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นมาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อเป็นการกำหนดให้เป็นสมรรถนะของครู ดังนั้นครูส่วนใหญ่ซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติการสอน และต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายพิเศษอย่างมาก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะไม่เพียงพอ และไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร จึงทำให้สมรรถนะของครูอยู่ในระดับที่ควรได้รับการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547: 4-45) ที่ได้ศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้เรียนเกี่ยวกับสมรรถนะและคุณลักษณะของครู โรงเรียนเอกชน พบว่า สมรรถนะของครูอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และควรพัฒนา ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร พัฒนาหลักสูตร การนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุง หรือพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และการสืบค้นสารสนเทศจากคอมพิวเตอร์

2. การพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโดยการสอนหากกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ ควรส่งเสริมให้ครูศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมในการส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูศึกษาและเรียนรู้การวัดและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง ส่งเสริมให้ครูศึกษาและเรียนรู้ในการ

ช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้ และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน ส่งเสริมให้ครูศึกษา และเรียนรู้ในการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้ ส่งเสริมให้ครูศึกษา และเรียนรู้ในการออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ส่งเสริมให้ครูศึกษา และเรียนรู้ในการประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อน และหลังการใช้หลักสูตร และส่งเสริมให้ครูศึกษา และเรียนรู้ในการใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง ด้านการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการอยู่เสมอ ส่งเสริมให้ครูมีจิตสำนึกปฏิบัติ การสอนด้วยความรักและความหวังดีต่อผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูได้เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ส่งเสริมให้ครูมีการผลิต ประดิษฐ์คิดค้นสื่อการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างค่านิยม และนิสัยที่ดีให้เป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป และสนับสนุนให้ครูมีจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอและทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และด้านการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูได้กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องทั้งในการพูดและการกระทำ ส่งเสริมให้ครูรู้จักเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูมีกิริยาสุภาพ อ่อนโยน ส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเสมอภาคกัน ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในเหตุการณ์คับขันของผู้เรียน และส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ และยึดประโยชน์ของส่วนรวม

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ

- 1) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสาระการเรียนรู้

เพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่น

- 3) โครงการส่งเสริมความก้าวหน้าของครู
- 4) โครงการเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษา

ด้านการปฏิบัติงาน

- 1) โครงการทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2) โครงการนิเทศภายใน
- 3) โครงการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) โครงการจัดทำสื่อ CAI และ Front Page 2002

5) โครงการเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพการศึกษา
ด้านการปฏิบัติตน

- 1) ส่งเสริม สนับสนุนครูให้เข้าร่วมกิจกรรมวันครู
- 2) โครงการร่วมงานประเพณีท้องถิ่น และวันสำคัญทางศาสนา
- 3) โครงการตรวจสอบสุขภาพประจำปี
- 4) โครงการสอนซ่อมเสริมหลังเลิกเรียน

จากการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ผลปรากฏว่า การพัฒนาสมรรถนะของครู โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมือง กำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2548 ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตน และด้านการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากการสนทนากลุ่มแล้ว โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่เห็นความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดอบรมครูและผู้บริหารในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงนับว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาให้กับสถานศึกษา อีกทั้งเทศบาลเมืองกำแพงเพชร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัวสูง และผู้บริหารที่เป็นข้าราชการการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง ให้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนทางด้านปัจจัยต่าง ๆ จึงส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษามีขวัญและกำลังใจที่ดี ที่จะปฏิบัติงานในการที่จะพัฒนาทางด้านการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ มาตรฐานดังกล่าว เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง และเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพ ครูจึงต้องมีความตั้งใจและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด โดยคำนึงถึง ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุหงา ลิ้มโกมุต (2547: 118) ที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ โดยรวมของครู แสดงว่าครูมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เพราะว่า สมรรถนะหรือความสามารถของมนุษย์นั้น นอกจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวกระตุ้น โดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นความปรารถนาที่จะประสบผลสำเร็จ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง พยายามหาวิธีต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา มีความทะเยอทะยานสูง เพื่อนำตนไปสู่ความสำเร็จ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอน

บุคคลต้องมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม (2525: 79-86) ได้รวบรวมบทความเกี่ยวกับครู ซึ่งกล่าวว่า “การเป็นครู มิใช่เป็นกันง่าย ๆ คนส่วนมากเข้าใจว่า คนที่มีอาชีพในการสอนนักเรียนมีความสุขสบาย แต่ความจริงแล้ว ชีวิตครูเป็นชีวิตที่แสนลำบาก ครูจะต้องวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะและถูกต้อง ตามระเบียบของ สังคมและทางราชการ ตลอดจนต้องวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นนักวิชาการที่ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนั้นครูจะต้องมีความรับผิดชอบ มีศีลธรรมจรรยา มารยาท มีความรอบรู้ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวให้กับศิษย์ จึงจะถือว่าเป็นครูที่ดี” และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชัย เกษมจิตรัฐ (2530: 73) ที่พบว่า ครูมีสมรรถนะการปฏิบัติงาน ด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นสมรรถนะพื้นฐานสำหรับครู และสถาบันที่ผลิตครู ได้มีการอบรมครูส่งเสริมให้มี สมรรถนะด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม นอกจาก นั้น ผู้บริหารและครู เห็นความสำคัญของการจัดการ ศึกษาที่จะให้บรรลุผลสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยอุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้งครู นักเรียน และ ประการสำคัญต้องมีการพัฒนาครูให้มีทั้งความรู้ และความสามารถ ครูจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาท สำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก ครูจะเป็นผู้ที่หล่อหลอมให้เด็กสามารถพัฒนาได้ตาม วัยที่สมควร

โลกยุคปัจจุบันเป็นโลกแห่งปัญญา และความรู้ที่เรียกว่า KBES (Know ledge - Based Economy and Society) ซึ่งเป็นยุคแห่งสังคมที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Know ledge – Based Society) โดยมองความรู้ว่าเป็นทุนปัญญา หรือทุนความรู้สำหรับการสร้างคุณค่า และมูลค่า (Value) การจัด ความรู้เป็นกระบวนการใช้ทุนปัญญา นำไปสร้างคุณค่า และมูลค่า ซึ่งอาจเป็นมูลค่าทางสังคม โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ได้มีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา โดยใช้ความรู้เป็น ฐาน ได้พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยมีการจัดการ ความรู้ (Knowledge Management) การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการ (Process) ที่เป็นวงจรต่อเนื่อง ที่ดำเนินการร่วมกัน โดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กร หรือหน่วยงานย่อยขององค์กร เพื่อสร้างและใช้ ความรู้ในการทำงาน เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ เป้าหมาย คือ การพัฒนางาน และ พัฒนาคน โดยมีความรู้เป็นเครื่องมือที่ระดมความรู้อยู่ในตน (Tacit knowledge) และความรู้ที่แจ้ง ชัด (Explicit knowledge) ทั้งที่เป็นความรู้ของกลุ่มผู้ร่วมงานเอามาใช้งาน และยกระดับความรู้ของ บุคคล ของกลุ่ม ผู้ร่วมงานและของสถานศึกษา ทำงานให้มีคุณภาพสูงส่ง ครูเป็นบุคคลเรียนรู้ และ สถานศึกษาเป็นองค์กรเรียนรู้ การจัดการความรู้เป็นทักษะสืบส่วน แต่เป็นความรู้เชิงทฤษฎีเพียง ส่วนเดียว การจัดการความรู้ เพื่อที่จะนำมาซึ่งบุคลากรในสถานศึกษา โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งบุคลากรภายในโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพการทำงาน

ระยะเวลานาน ซึ่งก็สอดคล้องกับชนิดของความรู้ในแบบความรู้ที่ฝังลึกในคน (Tactic knowledge) ฝังอยู่ในความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ที่คนได้มาจากประสบการณ์ ข้อสังเกตที่สั่งสมมานาน จากการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงจนเป็นความรู้ที่มีคุณค่าที่สูงแต่เปลี่ยนยาก ความรู้ที่ฝังลึกไม่สามารถแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้ที่เปิดเผยได้ทั้งหมด แต่จะต้องเกิดจากการเรียนรู้ ผ่านความเป็นชุมชน โดยทางผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งได้ใช้การจัดการเรียนรู้ที่ง่าย คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ระหว่างกันผ่านการประชุม และการทำงานร่วมกัน ในการพัฒนาก็ต้องแล้วแต่บริบทสภาพปัญหาของแต่ละสถานที่ชุมชนนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ที่กล่าวไว้ว่า “ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวในการพัฒนามนุษย์ อาจมีหลักและทฤษฎีคล้ายคลึงกัน แต่จะแปรเปลี่ยนไปตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สภาพของโรงเรียน บุคลากร สิ่งแวดล้อม ชุมชน และเหตุปัจจัยอื่น ๆ มากมาย”

การวิเคราะห์การสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีกรอบสนทนาเพื่อ 1) กิจกรรมเด่นของสถานศึกษา 2) ภาพรวมการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน 3) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 4) งานที่จะต้องทำไปในโครงการ โดยจากรายงานผลการดำเนินโครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : รูปแบบที่คัดสรร โรงเรียนที่สังกัดเทศบาลก็ได้ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เพื่อพัฒนาสถานศึกษา เช่น โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดโน) จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีกิจกรรมที่เด่น และมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) สร้างความร่วมมือกันระหว่างโรงงานและโรงงาน 2) ใช้ที่ดินว่างเปล่าของโรงงานให้เกิดประโยชน์ 3) สร้างคุณธรรมแก่นักเรียนในด้านความรับผิดชอบ ต่องานและชุมชน 4) สนับสนุนรายใหนักเรียนมีรายได้พิเศษ นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนเทศบาล 2 (บ้านนาและอิล) จังหวัดนครราชสีมาที่มีกิจกรรมเด่น คือ การจัดกิจกรรมค่ายวิชาการที่บูรณาการวิชาการต่าง ๆ ใช้ ลักษณะการเรียนรู้เป็นฐาน และเมื่อได้รับการสนทนากลุ่ม จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาสถานศึกษาก็ได้รับข้อเสนอแนะว่า จุดหลักของโรงเรียน คือ ต้องสอนเรื่องงานอาชีพ และต้องสร้างความภาคภูมิใจในจังหวัดมาตุภูมิของตนเอง รู้จักวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ทั้งนี้โรงเรียนคำนึงถึงชีวิตของเด็กให้เข้าทำงานในต่างประเทศได้แต่ต้องปลูกฝังให้มีความรักในถิ่นฐานของตนเอง

จากการที่โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการจัดการเรียนรู้ขึ้นมา เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการบริหารจัดการเปลี่ยนแปลง (Change Management) โดยได้ทำเป็นแผนปฏิบัติการตามกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) เพื่อนำไปสู่การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้า

หมายถึงการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วในเวลาที่ต้องการ และนำความรู้นั้นไปทำให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) โดยให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) ที่จะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนฯ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีการพัฒนาโรงเรียนฯ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งก็ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประพันธ์ หาญขว่าง (2538 : 63) ได้วิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง “องค์กรแห่งการเรียนรู้” แนวทางในการพัฒนาองค์กรและทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร ในอนาคต พบว่า ในการพัฒนาคนในองค์กรเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าอย่างต่อเนื่องนั้น เครื่องมือที่สำคัญที่สุดก็คือ การเรียนรู้ขององค์กรและบุคคลในองค์กรจะทำให้องค์กรและคนในองค์กรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเดวิด (David 1997 : 86-92) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม บทบาทการคิดอย่างเป็นระบบรูปแบบการปฏิบัติของผู้บริหารมีผลต่อการปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่สร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในที่ทำงาน ความรู้และระบบข้อมูลนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะก่อให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนั้น จูพาร์ตัน นิติการณีสกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้ใฝ่รู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการวางแผนบริหาร การมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ได้มีการจัดทำโครงการจัดการความรู้ขึ้นมาเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนฯ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับผลวิจัยที่กล่าวมา นอกจากนั้น เจริญสุข ภาวศิริพงษ์ (2542 : 110) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นการศึกษาแนวคิดและกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาองค์กรที่เน้นการสร้างปัจจัยและสภาพแวดล้อม เพื่อให้สมาชิกขององค์กรเกิดการเรียนรู้สามารถพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา การกำหนดวิสัยทัศน์การศึกษาให้รู้สภาพแวดล้อมขององค์กร การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ขององค์กร การฝึกอบรม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรใหม่ การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การสร้างบรรยากาศในองค์กรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการประเมินผลเป็นวิธีการที่ใช้เพื่อพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กรและผู้ศึกษายังพบว่า ปัจจัยที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้คือ ความร่วมมือและความเข้าใจเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสารในองค์กร ความสามารถในการเลือก

แนวทางและกิจกรรมที่เหมาะสมกับองค์กรและนำเสนอเนื้อหาของการเรียนรู้ในองค์กรในรูปแบบของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ที่บันทึกในแผ่นซีดีรอม และโฮมเพจอยู่ในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ และผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรหรือสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้เพื่อที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานชาติ สังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งก็สอดคล้องกับกรณีศึกษาในประเทศ จากบทความของวารสาร “นักบริหาร” (อ้างอิงจาก <http://tulib.bu.ac.th/~jarin.a/content/management/K.M.htm>) เช่น บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) : เริ่มจากการใช้เป้าหมายเป็นตัวกำหนดความรู้ที่ต้องการใช้โดยรวบรวมความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร การเผยแพร่ความรู้โดยใช้วิธีการผสมผสาน เช่น การจัดอบรม การใช้ระบบที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง (Coaching และ Mentor) และบริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน) มีการให้บริการความรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนในลักษณะเชิงรุกและทำงานเป็นระบบโดยการสอนงานอย่างใกล้ชิดแบบตัวต่อตัวแล้วนำความรู้ ที่ได้มาเก็บไว้ในศูนย์กลางข้อมูล ซึ่งก็สอดคล้องกับทางโรงเรียนที่ได้จัดเก็บความรู้ต่าง ๆ ที่ได้มาไว้ในระบบสารสนเทศ โดยได้มาจากวิธีการผสมผสานเช่นกัน

จากการเปรียบเทียบการจัดการความรู้กับบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน) ที่มีเครื่องมือที่ช่วยทำให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จพบว่า โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ต้องจัดทำ Web Board เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน การจดบันทึกที่มีประสิทธิภาพ การใช้กรณีศึกษา (Case Study) มาวิเคราะห์ทั้งความล้มเหลวและประสบความสำเร็จของกิจการที่เรียนรู้จากกรณีศึกษา การเรียนรู้โดยจัดทำจาก E-Learning การมีเป้าหมายเพื่อสร้างพฤติกรรมโดยอิงหลักการ “วินัย 5 ประการ” ของ ปีเตอร์ เซ็นจ์ (Peter Senge) ให้กับบุคลากรทุกคนของโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) เพื่อให้มีคุณลักษณะตามองค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 1) ความเป็นผู้รอบรู้ แห่งตน (Personal Mastery) 2) การมีแบบแผนความคิด (Mental Models) 3) มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 4) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) นอกจากนี้ยังต้องใช้วิธีการกระตุ้นแบบเป็นแนวทางในการทำงานหรือมีกรณีศึกษา การสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อเรียนรู้ระบบของการทำงานแล้วนำความรู้ที่ได้มาเขียนเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน

ไว้ในระบบสารสนเทศของโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนได้นำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการความรู้ และการเรียนการสอนของครู เช่น การจัดทำสื่อการสอนแบบ CAI , การเรียนการสอนด้วย เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) , การเชื่อมโยงความรู้ด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (ADSL) , จัดทำศูนย์เทคโนโลยีการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และการจัดห้องประชุมเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงผลงานต่าง ๆ ซึ่งก็สอดคล้องกับกรณีศึกษาจากต่างประเทศ : กรณี บริษัท Xerox Corporation ที่จัดสร้างห้องกาแฟส่วนกลางเพื่อให้พนักงานจากทุกฝ่ายที่ต้อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้มาพบปะพูดคุยกันได้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ จนทำให้ เป็นบริษัทชั้นนำที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์กรที่มีการสร้างนวัตกรรมที่ยอดเยี่ยมและสำหรับ ทางด้านเทคโนโลยี โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ได้เกิดการเรียนรู้ว่า ยังต้องพัฒนาระบบอิน เทอร์เน็ต (Internet) เพื่อให้บุคลากรภายในโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ทุกคน สามารถเข้ามา ศึกษาค้นคว้าและนำแนวทางความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จัดเก็บไว้ในระบบสารสนเทศไปใช้ต่อไป และจาก การที่โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ได้ดำเนินการจัดการความรู้ทำให้คณะกรรมการบริหาร โครงการจัดการความรู้มีความตระหนักถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการความรู้ให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ องค์ประกอบต่าง ๆ นี้ก็ได้แก่ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ (Knowledge Process) โดยที่จะต้องมีการเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุลและควรจะให้ ความสำคัญกับ “คน” มากที่สุด เพราะถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่เป็นแหล่งความรู้และ เป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการใช้ “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถ ค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ได้อย่างง่ายและรวดเร็วขึ้น ส่วน “กระบวนการ ความรู้” นั้นเป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้เพื่อให้เกิดการปรับปรุง และเกิดการสร้างนวัตกรรม ซึ่งก็เพื่อนำผลการจัดการความรู้ไปเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของ จิรศักดิ์ ศิริรัตนพล ที่ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ด้านการสอนของคณาจารย์ใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน , กรณีศึกษามหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ผลการวิจัยที่วิเคราะห์ปัจจัยพบว่า วัฒนธรรมการช่วยเหลือกันเป็นทั้งจุดแข็งและโอกาสในการจัดการความรู้และเทคโนโลยีเป็น อุปสรรคในการจัดการความรู้ ดังนั้น การจัดการความรู้จึงเน้นเรื่องคนเป็นหลัก คือ เน้นการมี ปฏิสัมพันธ์ของคนมากกว่าการใช้เทคโนโลยีและยังสรุปว่า เทคนิคการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ แบบบันทึกสามารถนำความรู้มาแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดอย่างเป็นระบบได้เป็นอย่างดี ซึ่ง ผลการวิจัยนี้ก็เป็นเหตุผลที่สนับสนุนเทคนิคที่ทางโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ดำเนินการ อยู่ นั่นคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการนำเสนอความรู้กำหนดในวาระประชุมและการปฏิบัติตน

เป็นแบบปฏิบัติที่ดี และควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนฯ ให้มีความพร้อมให้นำไปสู่วัฒนธรรมการช่วยเหลือกันให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมที่ช่วยเหลือกันและกัน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการจัดการความรู้ โดยให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้นำความรู้ที่แฝงอยู่ในตน (Tacit Knowledge) ของบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มากขึ้น เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่เป็นมรดกทางปัญญา ให้เป็นความรู้อยู่กับชุมชนและสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษา และพัฒนาสมรรถนะของครู ในสังกัดอื่น ๆ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และกรมอาชีวศึกษา

2.2 ควรศึกษาตัวแปรเชิงคุณลักษณะของครู ผู้บริหารและสถานศึกษา ที่นอกเหนือจากการศึกษาในครั้งนี้ เช่น วัฒนธรรมสถานศึกษา การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหาร และนำผลมาพัฒนาต่อไป

2.3 ควรศึกษา และพัฒนาคุณลักษณะของครูด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของครู เช่น บทบาททางสังคม ภาพลักษณ์ของตนเอง และบุคลิกภาพของครู

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, 2535.
- _____.ครูแห่งชาติ แนวทางใหม่ของการปฏิรูปการฝึกหัดครู. วารสารทางวิชาการ ราชภัฏกรุงเทพฯ. 4(8) : 2-8, 2541.
- _____.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ กรรมการศาสนา, 2542.
- นิพนธ์ แจ่มเอี่ยม. การศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตัวเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรดิตถ์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- บัญชา แสนทวี. การศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรินญาณินพนธ์การศึกษาคุุณภูิบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ, 2539.
- บุหงา ลิ้มโกมุท. ตัวแปรที่พยากรณ์สมรรถภาพของครูก่อนระดับประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินญา นินพนธ์ กศ.ม., กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา. แนวคิดเรื่ององค์การที่เรียนรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- เยาวเรศ เกตุแก้ว. การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามความ คิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูพลศึกษา และครูผู้สอนวิชาทั่วไปของ โรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเขตการศึกษาที่ 11. ปรินญาณินพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, (2543).
- เลขานุการคุรุสภา, สำนักงาน. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพคุรุสภา พ.ศ. 2537. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2539.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ต, 2544.

สมชัย เกนจตุรัส. สมรรถภาพการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา ที่ทำการสอน
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ.
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.